

Kommittédirektiv

Inrättande av Myndigheten för
arbetsmiljökunskap

Dir.
2017:94

Beslut vid regeringssammanträde den 7 september 2017

Sammanfattning

En särskild utredare ska förbereda och genomföra bildandet av en ny myndighet: Myndigheten för arbetsmiljökunskap. Myndigheten ska sammanställa och sprida kunskap om arbetsmiljö och utvärdera utformningen, genomförandet och effekterna av arbetsmiljöpolicen. Myndigheten ska vara en enrådighetsmyndighet och ha ett insynsråd. Myndigheten ska vara lokaliserad i Gävle.

Utredaren ska bl.a. bemanna myndigheten och lämna förslag till instruktion och regleringsbrev. Utredaren ska föreslå och vidta de åtgärder som krävs för att myndigheten ska kunna inleda sin verksamhet den 1 juni 2018 i enlighet med myndighetens uppgiftsbeskrivning nedan.

Uppdraget ges med förbehåll för riksdagens beslut i nödvändiga delar.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 maj 2018.

Behov av en samlande organisation på arbetsmiljöområdet

Arbetsmiljöverket har i dag en begränsad uppgift som nationell funktion för kunskapsområdet arbetsmiljö och arbetsliv. Men det saknas en särskild myndighet med nationellt ansvar för att sammanställa och sprida kunskap om arbetsmiljö. Det finns inte heller någon aktör som utvärderar utformningen, genomförandet och effekterna av arbetsmiljöpolicen. Arbetsmiljöområdet

är omfattande och spänner över ett stort antal områden och aktörer. För att stärka regeringens nationella och internationella arbete med arbetsmiljöfrågor, samt ge verksamma aktörer på området stöd i arbetsmiljöarbetet, behövs en samordnande organisation som sammanställer och förmedlar kunskap om arbetsmiljö.

Det arbetsmiljöarbete som bedrivs behöver bygga på kunskap. Det finns därför ett behov av en myndighet med överblick över helheten och med särskilt ansvar för att på olika sätt verka för att forskningsbaserad kunskap blir mer tillgänglig och kommer till nytta i det praktiska arbetsmiljöarbetet. Det finns även ett behov av att utvärdera både utformningen, genomförandet och effekterna av arbetsmiljöpolitiken. Insatser inom arbetsmiljöområdet ska utgå från kunskap om olika former av arbetsmiljöproblematik, men även kunskap om vilka åtgärder som kan ha en positiv effekt på arbetsmiljö. För att öka kunskapen inom arbetsmiljöområdet behöver forskningsresultat spridas till det övriga samhället. Sverige ska vara framgångsrikt på arbetsmiljöområdet och den internationella samverkan med inriktning på kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö ska förstärkas.

Regeringen har tidigare belyst behovet av ett kunskapscentrum för arbetsmiljö i den nationella arbetsmiljöstrategin (skr. 2015/2016:80). Behovet har också sedan flera år tillbaka framförts i en rad olika utredningar, bl.a. i Arbetsmiljöpolutiska kunskapsrådet rapport (SOU 2011:60), Pensionsåldersutredningen (SOU 2013:25) och den parlamentariska socialförsäkringsutredningen (SOU 2015:21). Arbetsmarknadens parter har framfört samma sak i ett gemensamt brev till regeringen 2013 och nyligen i de avsiktsförklaringar som överlämnades under 2016 som svar på regeringens förslag om ökat arbetsgivaransvar för sjukskrivningarna.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1, utg.omr. 14) och i 2017 års ekonomiska vårproposition (prop. 2016/17:100, avsnitt 2.5) aviserat att ett nationellt centrum för samling och spridning av kunskap och forskningsresultat om arbetsmiljö samt för utvärdering av arbetsmiljöpolitik ska inrättas.

För att säkerställa organisationens roll ska verksamheten inrättas som en myndighet

Den 21 januari 2016 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur ett nationellt centrum för samling och spridning av kunskap och forskningsresultat om arbetsmiljö samt för utvärdering av arbetsmiljöpolitik borde inrättas och utformas (se vidare dir. 2016:2 och dir. 2016:79). Utredaren fick också i uppdrag att föreslå vid vilken befintlig myndighet eller befintligt lärosäte verksamheten skulle placeras.

Den 28 mars 2017 överlämnade utredningen sitt betänkande *Ett nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö* (SOU 2017:28). Utredningen föreslog att ett nationellt arbetsmiljöcentrum skulle inrättas med uppdrag att samla och sprida kunskap om arbetsmiljö, utvärdera arbetsmiljöpolitiken, ta fram riktlinjer till företagshälsovården och stärka Sveriges internationella arbetsmiljöarbete. Utredningen lämnade två förslag på organisation – en särskild inrättning vid Stockholms universitet eller en ny myndighet.

Utredningen underströk att en fristående myndighet har flera fördelar i förhållande till att låta verksamheten ingå i en befintlig myndighet eller lärosäte. Utredningen betonade att en fristående myndighet är särskilt viktig för att säkerställa rollen gentemot andra aktörer, framförallt med tanke på utvärderingsuppdraget.

Betänkandet har remissbehandlats både skriftligt och på ett remissmöte. En övervägande majoritet av remissinstanserna som tagit ställning till organisering av verksamheten stödjer utredningens förslag om att verksamheten ska inrättas som en ny myndighet.

Flertalet remissinstanser har påpekat att utredningen saknar författningsförslag för myndighetens tillgång till och arbete med statistik och databaser. Detta är en fråga som behöver utredas vidare i samband med att myndigheten inrättas.

Regeringen delar bedömningen att verksamheten ska inrättas som en ny myndighet. Myndigheten för arbetsmiljökunskap föreslås inleda sin verksamhet den 1 juni 2018.

Den nya myndigheten kommer att bidra till ett mer hållbart arbetsliv

Inrättandet av Myndigheten för arbetsmiljökunskap är ett viktigt steg i arbetet för ett mer hållbart arbetsliv. En god arbetsmiljö kan göra det möjligt för fler att arbeta mer och längre eftersom risken för utslagning minskar. Arbetsmiljön ska även skapa förutsättningar för hälsosamma levnadsvanor under och i samband med arbetsdagen. En god arbetsmiljö bidrar till att förebygga och minska den arbetsrelaterade ohälsan och sjukfrånvaron. En bättre kunskap om arbetsmiljöpolicens effekter kan också leda till en ökad träffsäkerhet i politiken. Statens resurser bedöms användas på ett bättre sätt om de kan riktas mot insatser med dokumenterad effekt.

En ökad kunskap om arbetsmiljö bidrar även till att uppnå de jämställdhetspolitiska målen (se vidare prop. 2016/17:1 utg.omr. 13), särskilt delmålet om ekonomisk jämställdhet och jämställd hälsa. Ohälsotalet är högre för kvinnor och det finns kunskapsluckor om arbetsmiljön på kvinnodominerade arbetsplatser och branscher. Den nya myndigheten kan bidra till att stärka kunskapsläget på detta område.

Kunskapsutveckling om arbetsmiljö kan också bidra till en positiv utveckling för produktivitet och kan stärka Sveriges innovationsförmåga på arbetsmiljöområdet samt bidra till regeringens insatser på området. Arbetsmiljöforskningen bedrivs vid ett stort antal olika universitet och högskolor. Bl.a. är Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) forskningsfinansiär på området. Den nya myndigheten ska varken påverka eller ändra detta förhållande. Även om den nya myndigheten inte ska bedriva eller finansiera forskning kan en ny myndighet för kunskap och utvärdering dock få betydelse för utvecklingen inom berörda forskningsområden. Sammanställningar och analyser av befintliga forskningsresultat kan bidra till att synliggöra framtida problem och möjligheter inom arbetsmiljöområdet och kan ge forskare idéer till ny forskning.

Universitet och högskolor har i uppgift att samverka med det omgivande samhället och verka för att forskningsresultat kommer till nytta. Forskningsresultaten har dock många gånger

svårt att nå ut till arbetsplatserna och omsättas till praktisk nytta. Regeringen anser att Myndigheten för arbetsmiljökunskap kan bidra till att öka utbytet mellan forskning och praktik.

Myndigheten ska sprida kunskap, utvärdera arbetsmiljöpolicen, stärka det internationella arbetet och arbeta med företagshälsovårdsfrågor

Myndigheten för arbetsmiljökunskap ska vara regeringens kunskapscentrum för arbetsmiljö. Den nya myndigheten ska vara inriktad mot kunskapsspridning och utvärdering och inte utföra eller finansiera forskning. Det ska finnas möjlighet att kunna sätta samman grupper med korttidsengagerade forskare, utredare och andra som kan göra utvärderingar och kunskaps-sammanställningar. Myndigheten ska tillämpa ett jämställdhetsperspektiv. Myndigheten ska organiseras enligt följande.

Sprida kunskap med fokus på att forskning ska komma till praktisk nytta på arbetsplatserna

Myndigheten ska bevaka kunskapsutvecklingen inom området arbetsmiljö, vilket omfattar att bevaka forskning och debatt om arbetsmiljö nationellt och internationellt, samt bevaka andra myndigheters och organisationers rapportering om arbetsmiljö.

Myndigheten ska sammanställa och sprida kunskap om arbetsmiljö samt ta över och utveckla Arbetsmiljöverkets nationella funktion för kunskapsområdet arbetsmiljö och arbetsliv. Myndigheten ska sammanställa och tillgängliggöra forskningsbaserad kunskap samt kommunicera ut denna på ett målgruppsanpassat sätt för att nå ut som stöd i det praktiska arbetsmiljöarbetet på arbetsplatserna. Syftet är att fylla de kunskapsbehov som finns inom arbetsmiljöområdet. Myndigheten ska bl.a. samarbeta med Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) och berörda universitet och högskolor i relevanta delar.

Utvärdera och analysera arbetsmiljöpolitiken

Myndigheten ska, med utgångspunkt i de nationella arbetsmiljöpolitiska målen, utvärdera och analysera utformningen, genomförandet och effekterna av arbetsmiljöpolitiken. En god arbetsmiljö är viktig för både kvinnor och män. För att myndigheten ska kunna genomföra uppföljningar, utvärderingar och studera utvecklingen behövs tillgång till data och analysunderlag. Myndigheten ska bidra till utvecklingen av indikatorer och datamaterial inom arbetsmiljöområdet, men inte producera statistik. Arbetsmiljöverket ska fortsätta ansvara för den officiella statistiken.

Vara en nationell kontaktpunkt för att stärka det internationella arbetsmiljöarbetet

Myndigheten ska stärka Sveriges internationella arbete i arbetsmiljöfrågor. Myndigheten ska biträda regeringen i det internationella samarbetet och bli nationell kontaktpunkt i frågor som gäller kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö. Myndigheten ska bidra till att svenska aktörer får en bättre bild av vad som sker på ett internationellt plan och underlätta för internationella aktörer att få information om Sverige och komma i kontakt med andra svenska aktörer. Myndigheten ska bl.a. inkluderas i regeringens arbete med nordiska arbetsmiljöutskottet, Eurofound och Europeiska arbetsmiljöbyrån (EU-OSHA). Arbetsmiljöverket ska dock även fortsätta företräda regeringen i det internationella arbetet som har fokus på lagar, regler och tillsyn.

Arbeta med företagshälsovårdsfrågor

Myndigheten ska arbeta med frågor om företagshälsovården. Myndigheten ska bl.a. arbeta med att utveckla och tillgängliggöra evidensbaserade riktlinjer, verktyg och vägledningar för aktörer inom företagshälsovården. Myndigheten ska också arbeta med förutsättningarna för företagshälsovårdens kompetensförsörjning.

Myndighetens lokalisering och ledningsform

Myndigheten ska vara lokaliserad i Gävle och vara en enrådsmyndighet med ett insynsråd.

Uppdraget att inrätta myndigheten

Utredaren ska, med förbehåll för riksdagens beslut i nödvändiga delar, föreslå och vidta de åtgärder som krävs för att Myndigheten för arbetsmiljökunskap ska kunna inleda sin verksamhet den 1 juni 2018. Myndigheten ska inrättas i enlighet med den verksamhet som beskrivs i dessa direktiv.

Överförande av Arbetsmiljöverkets nationella kunskapsfunktion

Arbetsmiljöverket har idag i uppdrag att vara nationell funktion för kunskapsområdet arbetsmiljö och arbetsliv. Som nationell kunskapsfunktion ska myndigheten bl.a. arbeta med att utveckla former för tillgängligheten och nyttiggörandet av befintlig kunskap. Utredaren ska i nära samarbete med Arbetsmiljöverket hantera samtliga frågor om överförandet av den nationella kunskapsfunktionen till Myndigheten för arbetsmiljökunskap. Uppgiften att vara nationell kunskapsfunktion ska inkluderas i den nya myndighetens ordinarie verksamhet och drivas vidare i permanent form. Utgångspunkten vid överförandet är att upparbetad kunskap och erfarenhet så långt som möjligt ska tas tillvara.

Instruktion, regleringsbrev, budget och författningsändringar

Utredaren ska lämna förslag till instruktion, regleringsbrev och nödvändiga författningsändringar med anledning av inrättandet av myndigheten (bl.a. författningsändringar för tillgång till statistik och databaser). Utredaren ska beakta andra myndigheters arbete inom området och även lämna förslag på eventuella följdändringar i andra myndigheters instruktioner. Utredaren ska vidare lämna förslag till anslag (inklusive låneram och räntekontokredit), resursfördelning, verksamhetsplan och

budget för verksamhetsåret 2018 samt underlag och beräkningar för åren 2019–2021.

Organisation och verksamhetsformer

Utredaren ska lämna förslag till den nya myndighetens organisation, överväga lämpliga arbetsformer och verksamhetsplan. Utredaren ska också lämna förslag till kompetensprofil för ledamöterna i ett insynsråd. Utredaren ska vidare bedöma vilken kompetens som är nödvändig för myndighetens verksamhet.

Bemannning

När Myndigheten för arbetsmiljökunskap bemannas ska 6 b § lagen (1982:80) om anställningsskydd följas. Utredaren ska fatta beslut om bemanning liksom i övrigt utöva arbetsgivarens befogenheter. Utredaren ska fullgöra de åtgärder som krävs enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

Avtal och anslutning till system för redovisning och lön

Utredaren ska förbereda anslutning av myndigheten till det statliga redovisningssystemet och lägga upp redovisningsplaner.

Utredaren ska ingå nödvändiga avtal för myndighetens räkning. I syfte att uppnå bästa möjliga kostnadseffektivitet bör utredaren överväga att överta befintliga avtal där så är möjligt.

I syfte att öka effektiviteten och minska administrationskostnaderna ska utredaren förbereda anslutning av myndigheten till Statens Servicecenters ekonomiadministrativa tjänster, löne- och lönerelaterade tjänster samt tjänster inom e-handel.

Samråd och redovisning av uppdraget

Vid genomförande av uppdraget ska utredaren hålla Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet) informerat. Utredaren ska vidare samråda med Arbetsgivarverket, Ekonomistyrningsverket, Arbetsmiljöverket och Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd, Verket för

innovationssystem, Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten samt andra myndigheter och universitet och högskolor i den utsträckning som är nödvändig. Utredaren ska hålla berörda centrala arbetstagarorganisationer informerade om arbetet och ge dem tillfälle att framföra synpunkter.

Utredaren ska senast den 1 februari 2018 lämna underlag för anslag (inklusive låneram och räntekontokredit), resursfördelning, verksamhetsplan och budget för perioden 1 juni–1 december 2018.

Utredaren ska senast den 1 mars 2018 lämna förslag till instruktion och regleringsbrev för myndigheten, nödvändiga författningsändringar, budgetunderlag för åren 2019–2021 samt förslag till kompetensprofil för ledamöter i ett insynsråd.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 maj 2018.

(Arbetsmarknadsdepartementet)